

2229

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1/

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagner.
Alsheda socken.

Upptecknarens mor.

Upptecknarens mor, född 1846.

2226
~~2229~~

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

22

Register.

- A. När knallarna mördats.
B. Väderleksmärken.
" "
C. Käringen, som ropade efter sanket.
En bondhusta, som hade skumhatt.
D. Kalle i Böjdås.
Knekten, som var morsk.
G. Kroken.
Jödde Ryk.
Fick namn efter sin hustrus förre man.
Kassa på berget.
Bara eh kornskäppa.
Pojken, som gjorde en pilgrimsresa.
Gubbarna, som hägnade itu stuga.
Klockaren, som gick i fel kyrka.
Kalle på Kummelen.
Bonden, som sålde råg.
Lort-Danjel och hans hustru.
Enbärsmoset , som var bryggt på rättbo.
När mannen skulle gällas.
Sparsamhet.
Murare-Jante.

- G. När drängen rüdfärgade galten.
Olika omdömen.
Flickan, som var fin och drängen, som var snäsig.
Grovt tyg.
Buke präst.
En äkta man.
Flyare-Jante.
En sön kunde ursäkta sig.
Repliker.
Kjol eller byxor.
- H. Ändå något.
Att koppa sig för verk.
När sonen blev korpral.
Pigan, som skulle vara fin.
Fruen, som var fin och herrn, som var ohyfsad.
Östgötar och smålänningar.
- J. Födelsemärken.
Vid barnfödelse.
Om äktenskapet.
Ett bondbröllop i Alåheda s:n.
Bröllopgästerna
Ahledning till äktenskap.
- I. Ordspråk.
"
Talesätt.

2229

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

- I. Ordspråk.
Talesätt om såningstiden.
Ordspråk.
Talesätt.
Ordspråk.
" Britta i Lertorpet.
- M. Hur linet skall bli.
Svindel, brödmäld.
- P. Tydor.
Levande djur.
Man skall inte gå ut fastande.
- U. Paltbröd.
Tiden att äta spickefläsk.
Benvälling på högtidsdagen.
Kalvadans.
- E. Korstecken vid rakning.
Spott.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagner.

Skede socken. Meddelare Upptecknarens mor.

22279
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5

Där knallarna mördats. (Sägen.)

I Skede Brännagård spökades det förra tiden.

Det berodde på, att två knallar hade mördats där.

2229

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

66

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagner.

Alsheda socken. Meddelare Upptecknarens mor.

Väderleksmärken.

När fåren under tiden de äro ute på bete springa omkring
liksom på lek och knuffas och hoppa, bådär detta blåst.

23279

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

77

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Upptecknarens mor.

Väderleksmärken.

När solen skiner på västra moln, så blir det regn.

Anmärkning.

Från meddelarens unga år.

Efter olsmässe ska en titta efter torkväder i olsmässevrån.

Anmärkning. Från meddelarens unga år. Olsmässevrån,

i öster.

När det brinner i sotet (på spismurar, ugnsdörrar o.s.v.),

så blir det ombyte på väder.

Anmärkning.

Från meddelarens unga år.

När det är stor mångård, så blir det ett litet oväder ; när

det är liten mångård, så blir det ett stort oväder.

01a.

2229

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

8

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Upptecknarens mor.

Käringen som ropade efter sanket. (Sägen.)

En käring, som kallades Maj-Lisa på Fälla och bodde i en stuga under Frugård, klev opp på taket och ropade: "Så långt som detta rop höres, skall allt sanket vara mitt."

Anmärkning.

Meddelaren hade hört ovanstående av arbetarehustrun Sofia Jonsson från Kleva gruva.

216

2229

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

9

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.
Alsheda socken. Meddelare Upptecknarens mor.

En bondhustru som hade skumhatt.

På 1800-talet bodde i Alsheda en bondhustru, som kallades

Fia i Kätebo.

Hon flyttade senare till Kråkshults socken.

Hon brukade stjäla.

Hon hade skumhatt, så hon kunde göra sig osynlig.

En systerdotter, som också hade stulit, kom i fängelse.

2229

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

100

Sm. S. Vedbo härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Bellö socken. Meddelare Upptecknarens mor.

Kalle i Böjdås.

Kalle i Böjdås (Bygdås) var från Bellö socken.

Han gick omkring i bygderna och besökte därvid även Alsheda.

Han reparerade klockor och smorde dem med mandelolja.

Han var stor till växten, inte ful.

D. d.
Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.
Alsheda socken. Meddelare Upptecknarens mor.

22279

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

11

Knekten som var morsk.

Det var en knekt som hette Glans. Han bodde i Lamåsa, Alsheda.

Han var mycket morsk.

En gång när han var på slätten, erbjöd sig befälet, att göra
ammanskott till hjälp till en stuga åt Glans. Det var troligen
när han skulle få avsked. -

Då sade Glans: "Om jag vill ha en stuga, så blir det hundra
åker, ja, till och med hundrafemtio."

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.
Alsheda socken. Meddelare Upptecknarens mor.

Kroken.

I en stuga på ägorna till Vagnhester Svensgård bodde i början av 1800-talet en gubbe, som hade krokiga fingrar. Han kallades Kroken. Stugan kallades Krokastugan och Krokabo.

En kvinna som hette Johanna bodde ett flertal år hos Kroken. Hon kallades Kroka-Johanna.

Johanna hade ett oäkta barn med en karl som kallades Krott-Jante. Det var en pojke som hette Johan. Han kallades Kroka-Joan.

När Johan blev stor, så gifte han sig. Hans hustru hette Lisa. Hon kallades i dagligt tal Kroka-Lisa.

Krokastugan revs i slutet av 1800-talet, men platsen kallas alltjämt Krokabo.

En lid på vägen nära Krokabo kallas Krokaliden.

G.h

29279

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

13

Sm. Östra härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken.

Meddelare Upptecknarens mor.

Jödde Ryk.

I Kleva bodde på 1800-talet en karl, som kallades Jödde

Ryk.

Han hade fått sitt öknamn därför, att han brukade säga: "Jag

ska fara till Vetlanda, och det ska gå så det ryk (ryker).

Hans hustru kallades Ryka-Maja.

J. h

222779

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

14

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.
Alsheda socken. Meddelare Upptecknarens mor.

Fick namn efter sin hustrus förre man.

På 1800-talet bodde i Alsheda en karl, som kallades Ankars-Jödde.

Han var född i Ankarsnäs under Björkholm.

Han gifte sig senare med Brajda-Mari, som var änka efter en soldat Brajde (troligen Brage.)

Sedan kallades han Brajda-Jödde.

H.k. 9.a

2 3329

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

15

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Upptecknarens mor.

Kassa på berget.

Kassa på berget hade varit i Jönköping en tid. Då fick hon en snusmalare (snusfabrikör)till fästman.

Han skrev till henne, och han ville komma och hälsa på hos henne i Rosenberg. Han trodde väl att det var en herregård. Men då måste hon skriva och säga att han icke fick komma.

Det där talade hon om, när hon var med och plockade (sorterade) malm vid Klefva gruva.

Anmärkning. Kassa på berget var dotter till en skomakare, som bodde i en liten stuga, Rosenberg i Lamåsa by.

H. G. Gra

23293

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

16

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Upptecknarens mor.

Bara en kornskäppa.

Det var en bonde i Mederyd, Alsheda, som kallades Gustafs-
To'än. Han och hans hustru hade en flicka.

En gång, när mannen var borta, sålde hustrun en skäppa
corn. Och så sade hon till flickan strängt att denna inte fick tala
om det för fadern.

När denne kom hem, var flickan så olik sig, och fadern undra-
de, hur det var fatt.

"Varför är du så tyst, barn lilla?" frågade fadern.

"Å, det är den där kornskäppan," svarade flickan.

Ark. Gra

2220

17

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.
Alsheda socken. Meddelaré Upptecknarens mor.

Pojken som gjorde en pilgrimsresa.

Fanjunkare Watz i Borragård lejde en gång en pojke - han var son till Peter i Lussebo - som skulle fara till kvarnen.

Pojken kom inte tillbaka förrän dagen därpå.

Ungdomen i bygden skämtade sedan därom och sade: "Vi ska göra som Kalle, när han gjorde en pilgrimsresa åt Watzen."

Anmärkning.

Namnet Watz uttalades Watzen, när det inte föregicks

av titeln fanjunkare.

1800-talet.

k. G:a

2229

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

18

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Upptecknarens mor.

Gubbarna som hägnade itu stugan.

I en gammal stuga i Vagnhester Kåragård bodde två gubbar.

De kommo inte överens. Då hägnade de itu stugan med smetfälletränn.

De satte gårdsgården så att de fick halva spisen var.

Anmärkning.

Smetfälletränn, gårdselvirke som hämtats från en smetfälla, svedjeland.

A. K. G: a

~~2229~~
2236

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

217

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Upptecknarens mor.

Kalle på Kummelen

bodde i en stuga, som stod i en hage i Slättåkra. Han for till Ameri-
ka.

Stället kallades även Klubben.

Tras- Inga

bodde i ~~Tant~~ Takors, i närheten av Slättåkra.

L. k. 9: a

2229

222

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.
Alsheda socken. Meddelare Upptecknarens mor.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Bonden , som sålde råg.

Det var en bonde, Gustaf-Jo'an i Mederyd, som for till Vet-
anda och skulle sälja råg.

När han kom hem, talade han om att han sålt rågen men inte
ått några pengar.

"Vem sålde du den till?" frågade hustrun.

"Det vet jag inte," svarade mannen. "Men han såg bra ut
och hade bra på sig".

"Var har du säckarna?" frågade hustrun.

"Dem fick han också", blev svaret.

H. k. 9. a

8229
~~2229~~

255

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Upptecknarens mor.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Enbärsmöset, som var byggt på råttbo.

En gång, när de hade lejefolk hos Pata-Kalle i Repperda,
fick de enbärsmos till efterrätt en måltid.

När folket hade ätit, fick de höra Kalles hustru, Anna Kari,
säga: "De vet inte att jag har bryggt det här möset på råttbo."

Anmärkning.

Från 1800-talet. Det var vanligt att långhalm
ades i bryggkaret. Om denna icke byttes ut varje gång, som karet
användes, kunde det ju hända, att råttorna under mellantiden
byggde bo i halmen.

H. K. G. a

22299

266

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.
Skirö socken. Meddelare Upptecknarens mor.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

När mannen skulle gällas.

Nämndemannen Johan Kleist i Lillarp, Skirö socken var osams
ned sin hustru.

En gång försökte hon och en piga att gälla mannen.

Om det lyckades är inte känt, men Kleist måste fara till doktorn.

Anmärkning.

Gälla, kastrera.

H. k. 9. a

2326
2229

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

277

Sm. Östra härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken.

Meddelare Upptecknarens mor.

Sparsamhet.

En förmögen bondhustru, Lisa Kari i Ödshult, var mycket sparsam. En gång när hon till tjänstfolket ställt fram gammal kärnmjök, tade den inte. Samma mjök ställdes fram gång på gång, men med samma resultat.

Då tog Lisa Kari mjölkfatet, soppade bröd i mjölken och åt jälv ur den.

Anmärkning.

Från 1800-talet. Lisa Kari var syster till rikslagsmannen Daniel Danielsson i Nyabyberg.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnår.
Alaheda socken. Meddelare Upptecknarens mor.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Murare- Jante.

Murare- Jante bodde i Lamåsa. Han var murare och byggnadssnickare. Han gjorde fort men illa. Stället där han bodde kallades i dagligt tal murare-Jantas.

Han söp mycket.

Han brukade säga: "Sigge du."

Det blev sedan ett talesätt i bygden: "Sigge du, sa' murarn."

"Sigge du", troligen i betydelsen "Ser du."

En gång var Murare- Jante på besök hos Flyare- Jante i Holsby.

Då steg han opp om natten och skulle gå ut åt sig.

Han gick fel och öppnade skåpsdörren och så pissade han i mjöltråget.

När mjölet började yra omkring honom, trodde han, att det snöade.

"Det var ett rusande vä'r", sade han.

Det blev sedan ett talesätt: "Det var ett rusande vä'r, sa Murare- Jante, när han pissade i mjöltråget." --- 1800-talet.